

MgA. Milan Franěk: Hudba a slovo v komorních cyklech Lukáše Hurníka

Oponentský posudek disertační práce

Disertační práce MgA. Milana Fraňka představuje svým obsahem i užitými metodami typ analytické studie, v tomto případě poněkud neobvyklé, ale o to záslušnější tím, že objektem jejího zkoumání je tvorba žijícího autora střední generace. Je patrné, že MgA. Franěk je obeznámen s pracemi tohoto druhu, neboť svůj text strukturoval tradičním a již mnohokrát vyzkoušeným způsobem. Oproti běžným zvyklostem zde však chybí Obsah a česky psané Résumé. (Jedná se o opomenutí, nebo o autorům záměr?)

Obsahem úvodních kapitol je obvyklé vytyčení cíle práce, popis použitých metod a charakteristika literatury a pramenů. Především posledně zmíněný oddíl je třeba zvlášť vyzvednout. Není totiž jen pouhým výčtem použitých titulů s jejich všeobecným popisem, ale naopak u všech uvedených textů autor specifikuje jejich konkrétní přínos ve vztahu ke své práci.

Po vstupních kapitolách autor vykresluje portrét osobnosti skladatele, v němž zachytil široké spektrum Hurníkových hudebních aktivit, především jeho práci v rozhlase a činnost popularizační. Následuje přehled jeho dosavadního skladatelského díla se zaměřením na oblast vokální komorní hudby, která je, jak ostatně napovídá název práce, vlastním předmětem Fraňkova zájmu. Autor přináší v této části své práce krátké charakteristiky celkem deseti Hurníkových skladeb, které rozčlenil na kantáty, sbory, melodramy a písně. V postupném zužování pohledu na Hurníkovu osobnost a jeho tvorbu chybí podle mého názoru jeden mezičlánek, a sice alespoň stručné zachycení Hurníkovy tvorby jako celku s uvedením nejvýznamnějších opusů z jiných hudebních oblastí, především z hudby instrumentální. Je to škoda zvlášť proto, že Fraňkova práce představuje zřejmě první odbornou práci monografického typu, která byla Lukáši Hurníkovi věnována.

Centrem disertační práce jsou analytické studie, jejichž předmětem jsou dva Hurníkovy komorní vokální cykly, sborové Tři madrigaly a písňové Kafkovo rozjímání. Na těchto rozborech je třeba ocenit vzácně se vyskytující vyrovnanost rozboru textové a hudební složky. V hudebně analytických textech bývá na básnické texty obvykle nahlíženo již jako na součást vokálně-instrumentálního díla a především se sleduje, do jaké míry hudba koresponduje s jejich obsahovou, případně i jazykovou (především zvukovou) rovinou. Franěk však nejprve analyzuje básnické předlohy jako takové, zabývá se jimi z hlediska historického,

významového i formálního. Velmi zajímavé a cenné jsou také paralely s tématicky příbuznými díly jiných autorů, svědčící o autorově rozhledu v literární oblasti. (Jako příklad lze uvést tématické paralely ke Kafkově textu o stromech, které autor nachází ve verších K. Havlíčka, J. Vrchlického, A. Sovy, V. Holana, J. Skácela.) Tím vlastně naplňuje souřadné, a tedy rovnocenné spojení výrazů „hudba“ a „slovo“ v názvu své práce. Teprve poté přistupuje k všestrannému a vysoce odbornému analytickému pohledu na hudební složku zkoumaných skladeb. Všimá si jejich melodické, harmonické, rytmické složky, zkoumá je z hlediska formálního a tektonického, upozorňuje i na možné problémy interpretační. Přitom přísně dbá na souvztažnost hudby s textovou předlohou. Zvláště vysoko hodnotím v této souvislosti autorův jazyk. Vyznačuje se vědeckou přesností a exaktností, přitom však mnohdy vykazuje i poetické kvality. (Viz např. s. 55, druhý odstavec.)

Fraňkova práce, alespoň podle tezí vyslovených v úvodu, sleduje nejen hudebně teoretické cíle, ale chce přinést též impulsy pro pedagogickou interpretaci rozebíraných skladeb. Autor se však, alespoň se domnívám, nikde nezmiňuje, s jakým typem posluchače lze na předložené odborné úrovni pracovat. Skladby samy o sobě jsou svým obsahem nadčasové, svou sdělností přístupné a atraktivní i pro mladého posluchače, hloubka a detailnost analytického textu však předpokládá recipienta vysoce hudebně vzdělaného. Domnívám se, že z hlediska možného pedagogického využití i mimo oblast profesionálních hudebních učilišť mohl autor na závěr detailních rozborů přinést i jakýsi abstrakt základních momentů, kterých by bylo možné si všimnout i při poslechu s posluchači na všeobecně vzdělávacích školách typu gymnázií.

Z obsahového hlediska mám k práci několik drobných připomínek a dotazů.

- Na s. 16 autor uvádí, že učebnice, na nichž Hurník spolupracoval, navazují na řadu učebnic pro 6.–9. ročník ZŠ. Na které? Dnes existuje již bohatší spektrum učebních textů.
- Na s. 43 autor charakterizuje Madrigal č. 3 jako „třípětídílnou formu“. Prosím o objasnění tohoto neobvyklého hudebně formového typu.
- V některých případech je na škodu určitá nevyváženost doplňujících informací. Např. na s. 17–18 se dozvídáme o Hurníkově účasti ve dvou skladatelských soutěžích. Zatímco o soutěži Generace následuje v poznámce pod čarou 60 řádek, soutěži v Jihlavě jsou věnovány pouhé čtyři řádky. Podobně nevyrovnané jsou na s. 21 údaje o básnících Bostelovi, Wang Wej a Bašó.
- Na s. 55 se uvádí, že Země je vzdálená od Slunce miliardy kilometrů. Je tomu skutečně tak?

O vysoké kvalitě jazykové roviny předložené práce jsem se již zmínil výše. Přesto se objeví některé stylistické nedostatky, které bylo možné při pečlivém přečtení textu odhalit a odstranit. Jedná se o hromadění stejných výrazů, např. na s. 93 – 94 je celkem třináctkrát

použito vztažné zájmeno „jenž“. Objevují se i chyby v interpunkci, většinou jde o odlišení těsné a volné přívlastkové vazby. Jako sporné se mi jeví popisky k notovým ukázkám, konkrétně jejich neuzavírání tečkou. Domnívám se, že je možné chápat tyto popisy jako hesla, která nejsou ukončena tečkou, pouze tehdy, nejde-li o slovesnou větu. V opačném případě by tam tečka měla být. Zvláštní je to hlavně v případech, kdy popiska sestává z několika slovesných vět a pouze za poslední z nich interpunkční znaménko není..

V práci najdeme i některé nedostatky formálního rázu, většinou jde o neopravené překlepy, např. „v letech 170–1712“ (s. 21), vypadlá slova ve větě, jež potom nedává smysl (s. 22, 10. řádek; s. 80, 10. řádek). Nápadná je nejednost typu písma při strukturaci nadpisů (srov. s. 13, 17, 26, 52).

Podle mého názoru je škoda, že autor nevěnoval v konečné fázi větší pozornost korektuře textu a odevzdal ji s chybami, které jsou z větší části naprosto zbytečné. Po obsahové stránce představuje Fraňkova práce sice drobný, ale důležitý kámen do mozaiky monografických portrétů soudobých českých skladatelů a může být, byť s uvedenou výhradou, i impulzem k práci se soudobou hudbou v rámci školní hudební výchovy. Jedná se o text mimořádně kvalitní, a proto jej bez zaváhání doporučuji k obhajobě.

V Praze 12.6.2008

Doc. PhDr. Stanislav Pecháček